

בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין

עג.

עין משפט נר מצוה

בז א מיי פ"א מהל' רוצח
הלכה י סגמ לאחין קמד
קסה טו"ע ח"מ ט"י מכה
קטיף א ונכר אלפס עד
בפסחי פ"ד קמח: |
בז ב ג מיי שם הלכה י
יא טו"ע שם סעף
ב:
בז ד מיי שם הלכה יא:
ג ה ו מיי שם הלכה יד
סגמ שם טו"ע ח"מ
ס"י מכו סעף א:
בז ו ז מיי שם הלכה יא
יב סגמ שם טו"ע
ח"מ ס"י מכה סעף ג:

ומה נערה המאורסה שלא בא וכו'. וא"ת ההוא פגם חמור מרוב
שהו בסקילה וזה בסייף לאו פירכה היא להכח לא קפיד
קרא אחסורא אלא אפגימי' דהא נעצדה בה עבירה או שאין מקפדת
על פגמה אין מזליין אותה בנפשו כדמוכח שמעתין ופשיטא דיש פגם
גדול בצנרה ובנערה המאורסה

מתני' ואלו שמזליין אוסן. מן העבירה: בנפשן. ניתנו ליהרג לכל
אדם כדי להזליין מן העבירה ומקראי נפקי: אבל הכוונה אחר במה.
לרצוה והרוצה לעבוד עבודת כוכבים ולחלל שבת וכל שכן שאר
כרימות ומימות צ"ד שאיין עריות דלא ניתנו להזליין בנפשו אלא מדבר
שהוא ערוה ויש בה קולן ופגם לנדרף
כגון זכר ועברה המאורסה ומיהו רוצח
זהדיא כמיב ציה. והאי דנקט בהמה
משום דלמיא לעריות ונקט נמי עבודת
כוכבים משום דסד"א תימי צק"ו
כדלקמן¹ ושבת נמי תימי בגזירה שיה:
גמ' לא העמוד. לא תעמיד ענמן
על דמו אלא הזליהו: לפגמה. לזייסה
ולזולתה אמרה תורה נתנה להזליה
בנפשו כדילפיין לקמן מואין מושיע
לה: מן הדין. ק"ו: הקישה הוא.
שהוקש רוצח לנערה המאורסה וכל
היקש וגזירה שיה המופת הרי הוא
כמפושש במקרה ועונשין ממנו לפי
שלא ניתנה למדרש מעמנו אצל מקל
וחומר שאדם דן ק"ו מעמנו אע"פ
שלא קלנו מרובו אין עונשין ממנו
כדילפיין בזכות² דף ק"ז: וכו' מה
למדנו מרוצה. כאן לפטור את האונס
דקאמר ליה קרא³ אין לנערה טעמ'
מות כי כאשר יקום איש דמשמע כי
היכי דהתם אונס פטור הכא נמי
פטורה אלא משמע שיה צא ללמד על
הנערה ומנאל שנתכח כאן ללמד
הימנה כלומר נמנאל אף לאו דמשום
מילי אחרתי איתקוש ותרייהו ילפי
מהדדי: מה נערה המאורסה ניסן
להזליה. מן העבירה בנפשו אף רוצח
וכו' ואכתי ילפא נערה מרוצה שמתרג
ואל תעבור כדלקמן⁴ ומיהו הכא לא
איתקנא במילתיה דר' דאגב גרר'א
איתא: ומדקאמר אין מושיע מכלל
דבעיה תשועה: אדם גופו. כגון
נעצב צנרה מניין שאמה מלווה על
השצתו: ס"ז והשצתו לו. קרא
יתירא הוא למדרש השז את גופו
לנעמו: הני מילי בנפשו. אם זה
הרוצה יכול להזליהו יזליהו: קמ"ג
לא תעמוד על דם רעך לא תעמוד
על ענמן משמע אלא חוזר על כל
דדעין שלא יאכזר דם רעך: חייבי
כרימות וחייבי מיתות צ"ד. דעריות
קאמר דאיכא עבירה ופגם ותנא
דמתני' נמי הכי סבירא ליה מללא
קא מרמיין סתמא אסתמא ותנא
הני והוא הדין לכל עריות: אלמנה
לכפן הגדול. כ"ג הרודף אלמנה לאונסה
אע"פ שיש שם פגם דקא משוי
לה חללה אין מזליין אותה בנפשו
כדמפרש לקמן⁵ דחייבי לאוין אין ניתנין
להזלי בנפשו: נעצדה בה עבירה.
כבר: אין מזליין. דהא אפגימה לה
וקרא אפגימה קפיד מדגלי בהני ולא
בנעירות אחרות: יש מושיע לה. ע"י
דבר אחר בלא הריגה אין הורגין אותו
כדיפיתו שהרי כשיסיגוהו⁶ יהיה לה
מושיע: האומר. למזליין הרודפין

תורה אור השלם

1. לא תלק ריביל בעמיק
לא תעמד על דם רעך
אני יי:
וקרא יש טו
2. ולנער לא תעשה דבר
אין לנער חטא מות כי
כאשר יקום איש על
רעהו ורצחו נפש כן
תדבר הנה:
דברים כב כ
3. בי בשדה מצאה
צקקה הנער המקאשה
ואין מושיע לה:
דברים כב כ
4. ואם לא קרוב אחיק
אליך ולא ידעתה
ואסתו אל תוך ביתך
והיה עפוך עד ידרש אחיק
אתו וקשבתו לו:
דברים כב כ

מוסף רש"י

וכי עונשין מן הדין.
מזין ק"ו. דמי ממונת
ומזות עשה והלכות עובד
ופסולי קדשים אמה למד
מק"ו. אבל לא אחריות
ועונשין (חגיגה יא.). כי
כאשר יקום איש על
רעהו. נערה המאורסה
כמי (ימות 29.). וכי מה
למדנו מרוצה. שהיא
מחשפט הרוח כן משפט
הדבר הזה (שם) הלא פירש
בה אונס פטור כדמייב
ונערה לא תעשה דבר, אלא
נראה כמי שרוצה צא ללמד
כאן ומנאל שהוקש כאן
למית נמך, והכי קאמר
כרוח נערה שיהין שוין.
כמו (שעיה כד) והיה כעס
ככה, ולא נאמר והיה העס
ככה (פסחים כה.). מה
נערה המאורסה ניתנין
להזליה. יתן רשות
לרוצה שהוא רודף אחריה
שזליה ממנו בנפשו של
רודף. כדמייב וזין מושיע
לה. אם לא יש מושיע צ"ח
להשיעה בכל אשר יוכל
אפילו בהריגתו, אם אין יוכל
להזיל בנפשו מאבדו והריגתו
(שם) וכע"ז יומא 29.).

הרודף אחר חבירו להרגו ו'אחר הזכר ואחר
הנערה המאורסה: אבל הרודף אחר בהמה
והמחלל את השבת ועובר עבודת כוכבים
אין מזליין אותן בנפשן: גמ' ת"ר מניין
לרודף אחר חבירו להרגו שניתן להזיל
בנפשו ת"ל ו'לא תעמוד על דם רעך והא
לחיי הוא דאתא האי מביעי ליה לכדתניא
ה'מניין לרואה את חבירו שהוא טובע בנהר
או היה גוררתו או לסטין באין עליו שהוא
חייב להזיל ת"ל לא תעמוד על דם רעך
אין ה"ג ואלא ניתן להזיל בנפשו מוגלן
אתיא בקל וחומר מנערה המאורסה מה
נערה המאורסה שלא בא אלא לפוגמה
אמרה תורה ניתן להזיל בנפשו ורודף
אחר חבירו להרגו על אחת כמה וכמה וכו'
עונשין מן הדין דבי רבי תנא הקישה הוא
כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש
וכי מה למדנו מרוצה מעתה⁷ הרי זה בא
ללמד ונמצא למד מקיש רוצח לנערה
המאורסה מה נערה המאורסה ניתן להזיל
בנפשו אף רוצח ניתן להזיל בנפשו ונערה
מאורסה גופה מוגלן כדתנא דבי ר' ישמעאל
דתנא דבי רבי ישמעאל⁸ ואין מושיע לה
הא יש מושיע לה בכל דבר שיכול להושיע
גופא מניין לרואה את חבירו שהוא טובע
בנהר או היה גוררתו או לסטין באין עליו
שהוא חייב להזיל ת"ל לא תעמוד על דם
רעך והא מהכא נפקא מהתם נפקא אבדת
גופו מניין ת"ל ו'השבותו לו אי מהתם הוה
אמינא ה"מ בנפשיה ו'אבל מיטרח ומיגר
אגורי אימא לא קמ"ל תנו רבנן⁹ אחד הרודף
אחר חבירו להרגו ואחר הזכר ואחר נערה
המאורסה ואחר חייבי מיתות ב"ד ואחר
חייבי כריתות מזליין אותן בנפשו אלמנה
לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט אין
מזליין אותן בנפשו ו'נעבדה בה עבירה אין
מזליין אותה בנפשו יש לה מושיע אין מזליין
אותה בנפשו רבי יהודה אומר אף האומרת
הניחו לו שלא יהרגנה מנה"מ אמר קרא
ולנערה לא תעשה דבר אין לנערה חטא
מות נער זה זכור נערה זו נערה המאורסה
חטא אלו חייבי כריתות מות אלו חייבי
מיתות ב"ד כל הני למה לי צריכי דאי כתב
רחמנא נער משום דלאו אורחיה אבל
נערה דאורחה אימא לא ואי כתב רחמנא
נערה משום דקא פגים לה אבל נער דלא
קא פגים ליה אימא לא ואי כתב רחמנא הני
מושום

צפ"ק דבכורות (דף ק"ז). ואם
תאמר מוהוכה ככל אדם נפקא
כדדרשיין לעיל (דף ע"ג): וי"ל דהתם
רשות ואשמעיין קרא דלזין לו דמיס
אצל הכא קמ"ל דחובה להזיל:
להזיל בנפשו בו. משמעות
הלשון שמזליין הנדרש
בנפשו של רודף אצל לא יתכן לפרש
כן ברודף אחר בהמה ויכולא זה
לפיכך נראה לפרש דמזליין את האדם
מן העבירה בנפשו של עצמו אצל קשה
מנערה המאורסה דקאמר שניתן
להזיל בנפשו וא"ת ומיין דמהכא
ילפיין דרוצה ניתן להזיל בנפשו למה
לי קרא בטובע צנרה וסיה גורמת
השתא חזרו הורג כדי להזיל התם
לא כ"ש ולא מסתבר למימר דחבירו
הורג טפי לאפרושי מאיסורא אלא
נראה דאי מהכא ה"א עשה קמ"ל
התם דעובר בלאו דלא תעמוד על
דם רעך:

תלמוד אומר והשבותו לו. הכא
מוקי ליה לאבידת גופו
וצפרק שני דבבא מליעאל (דף כח):
מוקי ליה שלא יאכיל עגל לעגלים
התם דריש והשצתו והכא לו יתירה:
חייבי כריתות וחייבי מיתות ב"ד.
נעירות מיירי דומיא
דנערה וא"ת תיפוק ליה מדאיתקוש
כל עריות צפ' אחרי מות כדאמרין
צריש הבא על יצמתו (יבמות 77 ד):
י"ל מדמעט בהמה ש"מ דלא מקשיין

הכי מיהו קשה הא בהמה לא איתקוש מדמייעיל לן קרא לרבות
העראה צנחה צפרק ד' מיתות (לעיל דף נה):
נער נערה. פירש בקונטרס נער כתיב וקרי נערה מדרש מקרא
ומסורת ואף על גב דאמרין צפרק אלו נערות (בבבא
דף מ: ושם) גבי קנס כל מקום שנאמר נער אפילו קטנה במשמע
הכא הוי מזי למיתב נערה דעל כרחיק לאו בקטנה איירי אלא
צנת עונשין ועוד יש לפרש לטובא נערה כתיבי צפרקה ומיהו
בסמוך משמע דמחד דריש דקאמר אידי דכנת נער כתב נמי
כפשטיה דקרא דעל כרחיק נערה קריין דהא צנחה נערה מישמעי:
מושום

הכי מיהו קשה הא בהמה לא איתקוש מדמייעיל לן קרא לרבות
העראה צנחה צפרק ד' מיתות (לעיל דף נה):
נער נערה. פירש בקונטרס נער כתיב וקרי נערה מדרש מקרא
ומסורת ואף על גב דאמרין צפרק אלו נערות (בבבא
דף מ: ושם) גבי קנס כל מקום שנאמר נער אפילו קטנה במשמע
הכא הוי מזי למיתב נערה דעל כרחיק לאו בקטנה איירי אלא
צנת עונשין ועוד יש לפרש לטובא נערה כתיבי צפרקה ומיהו
בסמוך משמע דמחד דריש דקאמר אידי דכנת נער כתב נמי
כפשטיה דקרא דעל כרחיק נערה קריין דהא צנחה נערה מישמעי:
מושום

אחריו הניחו לו ולא תפדו אחריו שלא יהרגנה קודם שתיגוהו אף
על פי דאונסה היא ומיראה היא דקאמרה אין מזליין אותה וטעמא
מפרש לקמן¹⁰ [ע"ז] לנערה חטא מות. אכולהו קאי אין מושיע לה וקרא
יתירא הוא ולדרשה דהא כתיב ולנערה לא תעשה דבר: נער
כתיב וקריין נערה מדרש מקרא ונדרש מסורת נער להזיל
את הזכור נערה כמשמעו: דלאו אורחיה. ליבעל ואיכא
צוין וצנת גדול: פגים לה. בצחולין ומגנה על צנעה:
לאורחיהו
נערה פירוש אידי דכתב נער למעוטי בהמה כתב נערה כלומר

הכי מיהו קשה הא בהמה לא איתקוש מדמייעיל לן קרא לרבות
העראה צנחה צפרק ד' מיתות (לעיל דף נה):
נער נערה. פירש בקונטרס נער כתיב וקרי נערה מדרש מקרא
ומסורת ואף על גב דאמרין צפרק אלו נערות (בבבא
דף מ: ושם) גבי קנס כל מקום שנאמר נער אפילו קטנה במשמע
הכא הוי מזי למיתב נערה דעל כרחיק לאו בקטנה איירי אלא
צנת עונשין ועוד יש לפרש לטובא נערה כתיבי צפרקה ומיהו
בסמוך משמע דמחד דריש דקאמר אידי דכנת נער כתב נמי
כפשטיה דקרא דעל כרחיק נערה קריין דהא צנחה נערה מישמעי:
מושום